

Ebre

Pobles deshabitats. Des de Fullola fins a Pinyeres, passant per Carles o Almudèfer, el territori compta amb desenes de poblats que no van prosperar per causes ben diverses

El despoblament: un vell fenomen a les Terres de l'Ebre

Baix Ebre

Fullola amb la seua imponent torre i Carles abans de ser Alfara

A la comarca del Baix Ebre sense dubte destaca el poblat de Fullola, a uns dotze kilòmetres al nord-est de Tortosa i al seu terme, tot i que proper al Perelló. Abandonat i molt poc estudiat, apartat dels nuclis de població i envoltat de vegetació, el poblat de Fullola a dia d'avui segueix sent un gran desconegut. Les restes de l'antic poblat, en complet abandonament en l'actualitat, el formen una torre de guaita, l'església pròxima a la torre i cases pràcticament cobertes per vegetació. Més allunyades del nucli central es conserven algunes cases disseminades usades amb fins agrícoles.

L'origen de Fullola se situa al segle XII i la carta de poblament és del segle XIII. El 1496 només constaven vuit focs (vui cases). La torre, cilíndrica i d'uns 16 metres d'alçada, sembla ser que dataria del segle XIII. Actualment és l'element més visible, però està en mal estat. El poblat es va començar a abandonar al segle XVII

pels voltants de la Guerra dels Segadors. En els últims anys, però, alguns masos propers al poblat s'han recuperat com a molins d'oli ecològic.

També a la comarca del Baix Ebre, a la vall del Toscar, al voltant del castell de Carles s'aixecava el poblat del mateix nom. Són els orígens del poble d'Alfara de Carles. «A finals del segle XV per una epidèmia el poble de Carles es va despoblar», explica l'historiador Josep Pitarch. «Els supervivents van abandonar el lloc i es van traslladar a Alfara. Les ruïnes de l'antic poblat encara són avui visibles. Es conserva, reconvertida en ermita, l'església de Sant Julià».

Així mateix a la comarca destaca l'antic nucli de l'Aldea, habitat des d'època romana, que estava situat molt més endins de les terres deltaïques. A l'Ampolla també es troba l'antic despoblat dels Garridells, que també va desaparèixer cap al segle XVI.

El poble de Fullola es va abandonar al segle XVII. Destaca la seua torre que encara es conserva, que dataria del segle XIII.

FOTO: JOAN REVILLAS

Montsià

La Miliana, el poble abandonat que torna a tenir vida

A la comarca del Montsià, Ulldecona és el poble que més nuclis o barris reuneix: el Castell, la Miliana, Sant Joan del Pas, Els Valentins i les Ventalles. Tot i que són petits, tots tenen actualment veïns.

El de la Miliana, però, és el cas d'un poble que va es va deshabitar i que en les darreres dècades ha recuperat veïns. Actualment, durant tot l'any, viuen una dotzena de persones. Amb tot, algunes cases es troben en estat de ruïna.

El camí Reial de Tortosa a Traiguera passa a la vora del poble i abans molts vianants s'aturaven per passar la nit.

Segons el llibre *Ulldecona. Història i territori* dels historiadors Ferran Grau, M. Pilar Aparicio i Victòria Almuni, antigament el poble es deia «la Millana», originat a partir d'una dona, el marit de la qual duia el cognom de Millan, freqüent entre els falduts.

A Ulldecona mateix també hi havia la barriada Anolls, una petita caseria o llogaret prop dels Valentins. El seu petit conjunt de cases es troba deshabitat i en ruïna.

D'altra banda, a la carta de donació del terme de La Ràpita, que el 1097 va fer Ramon Berenguer III a l'abat de Sant Cugat del Vallès, es fa esment d'una trentena de vil·les o alqueries, probablement d'origen bereber, segons detalla l'historiador Josep Pitarch.

«Alguns d'aquells noms han quedat en la toponímia i per exemple es poden veure algunes restes de l'antic poblat de Benifallim a Alcanar», concreta l'historiador.

A la comarca del Montsià també convé esmentar més al sud el poblat de Rafalgarí, a la Sénia, que va ser abandonat i cremat el 1808 durant la guerra del Francès. Ja no es va tornar a habitar.

La Miliana, a Ulldecona, és el cas d'un poble que es va deshabitar i que en els darrers anys ha recuperat veïns.

FOTO: JOAN REVILLAS